

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Основи раціонального природокористування і охорони природи

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність (напрямок) 6.040104 Географія

спеціалізація _____

факультет геології, географії, рекреації і туризму

2017 / 2018 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Поліщук Людмила Борисівна, к.геогр.н., доцент, доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
кафедри геології

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії
Голіков А.П.

(підпис)

Програму погоджено методичною комісією

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року №__

Голова методичної комісії _____ Жемеров О.О

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Основи раціонального природокористування і охорони природи” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

_____ бакалавр _____
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку)) 6.040104 Географія

спеціалізації

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є - сформувати у студентів уяву про особливості використання природних ресурсів, а також проблеми, що виникають внаслідок антропогенного впливу на природне середовище, ознайомити з підходами до вирішення проблем в галузі природокористування та охорони природи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є; надати студентам наукові, організаційні та правові знання у сфері раціонального природокористування та охорони природи.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: дати уяву про: „природні ресурси”, „природні умови”, „природно-ресурсний потенціал”, „охорона природи”, „природокористування”, „оптимізація природокористування”; особливості розміщення та використання окремих видів природних ресурсів; напрямки та способи використання окремих видів природних ресурсів; можливі негативні наслідки використання видів природних ресурсів; нормативи якості природного середовища та нормативи впливу господарчої діяльності на природне середовище, порядок їх встановлення; заходи по зменшенню негативного впливу на природне середовище в ході використання окремих видів природних ресурсів.

1.3. Кількість кредитів -1.5

1.4. Загальна кількість годин -54

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
12 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
30 год.	46 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання: оволодіти знаннями про фундаментальні властивості природного середовища; мати уяву про природу, довкілля, природні ресурси, природні умови, природно-ресурсний потенціал; розуміти нормативи з якості природного середовища; володіти знаннями про аспекти та заходи з охорони природи та зменшення негативного впливу господарчої діяльності на природне середовище; розуміти питання міжнародного співробітництва в галузі охорони природи, знати міжнародні стандарти управління якістю і забезпечення якості ISO 9000 та системи управління навколишнім середовищем ISO 14000. ОВНС та екологічна експертиза (EIA) як засіб управління навколишнім середовищем.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Географічні основи раціонального природокористування та охорони природи.

Тема 1. Загальні питання та понятійна база. Фундаментальні властивості природного середовища. Екосистеми. Біосфера. Визначення понять: природне середовище, довкілля, природні умови, природні ресурси, природокористування, раціональне використання природних ресурсів, охорона природи.

Тема 2. Ресурсний дисбаланс в природному середовищі. Класифікації природних ресурсів: природна, економічна, екологічна. Природно-ресурсний потенціал території. Класифікації корисних копалин. Основні етапи розвитку охорони природи. Перші державні акти в галузі охорони природи.

Розділ 2. Аспекти продоохоронно-екологічної діяльності.

Тема 1. Галузі господарської діяльності та їх вплив на природне середовище. Геосистеми, геотехсистеми. Забруднення, джерела забруднення. Природокористування адаптивне, конфліктне, компліментарне. Оптимізація природокористування. Економічні механізми підвищення ефективності використання природних ресурсів та забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Тема 2. Міжнародне співробітництво в галузі охорони природи. Міжнародні стандарти управління якістю і забезпечення якості ISO 9000 та системи управління навколишнім середовищем ISO 14000. ОВНС та екологічна експертиза (EIA) як засіб управління навколишнім середовищем. Міжнародні угоди в галузі раціонального використання природних ресурсів та охорони природи. Концепція сталого розвитку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Географічні основи раціонального природокористування та охорони природи												
Разом за розділом 1	27	6	6			15	27	3	1			23
Розділ 2. Аспекти раціонального використання природних ресурсів охорони природи.												
Разом за розділом 2	27	6	6			15	27	3	1			23
Усього годин	54	12	12			30	54	6	2			46

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1. Визначення понять: природне середовище, природні умови, природні ресурси, охорона природи. (25б) 4год	2
	1.1. Ознайомитись із визначенням понять „природні ресурси”, „природні умови”, „природно-ресурсний потенціал”, „охорона природи”, „природокористування”, „оптимізація природокористування”. 2год.	
	1.2. Ознайомитись з принципами класифікації природних ресурсів. 2год.	2
2	ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2. Побудова карти охорони природи певної території (10б) 8год. (25б) 8год.	2
	2.1. Аналіз підходів до розробки змісту карти охорони природи 2год.	
	2.2. Побудова легенди карти охорони природи певної території 2год.	
	2.3. Ознайомитись із методикою побудови карти охорони природи 2год.	
	2.4. Оформлення карти охорони природи та умовних позначень до неї. 2год.	
Разом		12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Класифікації природних ресурсів: природна, економічна, екологічна	8
2	Економічні аспекти охорони природи. Галузі господарської діяльності та їх вплив на природне середовище	8
3	Міжнародні угоди в галузі раціонального використання природних ресурсів та охорони природи. Концепція сталого розвитку	6
4	Міжнародні стандарти управління якістю та забезпечення якості і систем управління навколишнім середовищем	8
Разом		30

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю здійснюються шляхом перевірки виконаних лабораторних завдань, а також перевірка самостійної роботи студентів за допомогою поточної контрольної роботи.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена	Індивідуальне завдання	Разом		

				навчальним планом				
T1	T2	T3	T4					
25		25		25		75	25	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Арустамов Э.А., Волощенко А.Е., Гуськов Г.В., Косолапова Н.В. Природопользование: Учебник для вузов. М.: Дашков и К, 2005. – 310 с.
2. Зубилин И.Г., Холин Ю.В., Юшко В.К. Научные основы охраны природы и рациональное природопользование: У.п. для вузов. – Х.: Фолио, 1999. – 169 с.
3. Миланова Е.В., Рябчиков А.М. Использование природных ресурсов и охрана природы. – М.: Высшая школа, 1986. – 278 с.
4. Реймерс Н.Ф. Природопользование: Словарь-справочник. – М.: Мысль, 1990.– 637 с.
5. Руденко В.П. Довідник з географії природно-ресурсного потенціалу України. – К.: ВШ, 1993.
6. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: Навч. Посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. – 247 с.
7. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. – К.: Знання, 2006. – 300 с.

Допоміжна література

8. Бачинський Т.О. Соціоекологія. - К.: Вища школа, 1995. - С. 148- 163.
9. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч.посіб. - К.: Знання, КОО, 2000. - С. 92-98.
- 10.Одум Ю. Основы экологии. - М.: Мир, 1975. - 736 с.
- 11.Реймерс Н.Ф. Экология: теория, законы, принципы, правила и гипотезы. - М.: Мир, 1994.
- 12.Словарь-справочник / отв. Ред. К.М. Сытник. - К.: Наукова думка, 1994. - 665 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ імені В.Н. Каразіна.

Ресурси Інтернету:

Програма ООН по окружающей среде (<http://www.unep.net>)

Програма ООН по окружающей среде UNEP (United Environment Program) - (<http://www.unep.net>)